

ANNE DOEDENS

Anne Doedens (1945) is historicus en houdt zich bezig met de Nederlandse geschiedenis van de nieuwe tijd. Doedens was als docent verbonden aan de Vrije Universiteit en aan de Universiteit van Amsterdam. Hij schreef over de maritieme geschiedenis van de zestiende en de zeventiende eeuw, oproeren in de negentiende eeuw en de patriottentijd. Van zijn hand is het bekroonde *1666. De ramp van Vlieland en Terschelling. En onlangs verscheen Engels-Nederlandse oorlogen. Door een zee van bloed in de Gouden Eeuw* (met Liek Mulder).

Ben Vriesema
is hoofdredacteur
van Kleio.

Rechts: Hugo de Groot op zestienjarige leeftijd. Schilderij van Jan Antonisz. van Ravesteyn. Rijksmuseum, Amsterdam.

WELK NUT HEEFT GESCHIEDENIS VOLGENS U?

Zonder het verleden geen toekomst. Geschiedenis zet vluchtige zaken van alledag in perspectief. Niet meer, niet minder... 'Om nut te hebben' moet ons vak met zijn tijd mee. Dus tegenwicht bieden aan de digitale rijstebrij. Met een boeiend verhaal dat geen factcheck nodig heeft. We kunnen (ook met hulp van digitale middelen) genuanceerd laten zien dat er geen absolute waarheden bestaan. Zo kunnen we jonge mensen leren keuzes te maken uit de 'ongezeefde werkelijkheid'.

WAT IS VOOR U EEN BELANGRIJKE LIEU DE MÉMOIRE? WAAROM?

Museum Maison de la Dernière Cartouche in Bazeilles bij Sedan: een museum dat de Frans-Duitse Oorlog heel concreet maakt.

WAT IS UW DIERBAARSTE BEZIT DAT OOK HISTORISCHE WAARDE HEEFT?

Een werk van Hugo de Groot: vluchteling, banneling en groot zeventiende-eeuwer. Het betreft de Latijnse versie van Tractaat vande Oudtheyt vande Batavische nu Hollantsche Republique. De bestuurders in Holland beschouwden het werk als de officiële geschiedenis van de Republiek. De veelgeroemde tolerantie van de Republiek had voor hem geen plaats.

WAT IS VOLGENS U HET BELANGRIJKSTE IN HET GESCHIEDENISONDERWIJS?

Naast dat wat ik al gezegd heb: het stimuleren van nieuwsgierigheid. Dat doe je door de ongebaande paden te laten zien, het verrassende. Door niet anderen na te volgen, maar je eigen waarneming serieus te nemen. Links te kijken waar iedereen rechts kijkt. Dat boeit ook jonge mensen!

WELKE HISTORISCHE STUDIE OF WELKE HISTORISCHE ROMAN MAAKTE DE MEESTE INDRUK OP U?

Dat zijn er – na Huizinga's Herfsttij – twee: Simon Schama's Overvloed en Onbehagen, met zijn gedurfde duiding van en visie op de zeventiende-eeuwse Nederlandse cultuur. Hij had de moed te selecteren en kreeg daarvoor – vaak onverdiend – kritiek van hen die vooral naar de details keken. Montaigne van Le Roy Ladurie. In dit boek wordt uniek archiefmateriaal (inquisitiearchieven) gebruikt voor de geschiedenis van de katharen en een Pyreneeëngheucht met (katharen)families. Prachtig!

WELKE HISTORISCHE PERSOON SPREEKT U HET MEEST AAN?

Witte de With omdat hij een onmogelijk mens was én opvallend zeeman, onderschat in vergelijking met zijn collega-zeehelden.

DENKT U DAT DE HISTORISCHE CANON NUT HEEFT VOOR HET GESCHIEDENISONDERWIJS?

Ja, al was het alleen maar om structuur aan te brengen in de al genoemde digitale en andere rijstebrijbergen, en om te blijven afwegen wat belangrijk is. Een niet zo statische canon dus...

KUNT U ZICH NOG VEEL HERINNEREN VAN DE GESCHIEDENISLESSEN OP SCHOOL?

Meeslepend waren de schoolplaten van Jetses in het basisonderwijs. Dodelijk was de jaartallencultuur in gymnasium 4, stimulerend de levensbeschouwelijke insteek in gymnasium 5. Bepalend was de lezing van Huizinga's Herfsttij in gymnasium 6: kleur, beeld, verhaal, feit en eruditie. Meesterlijk samengebracht. Ook ging de vraag leven: wat betekent een gekozen beeldkader of levensbeschouwelijke raam voor de feiten?

WELKE HISTORISCHE PERIODE SPREEKT U HET MEEST AAN?

De vroege(re) nieuwe tijd en de negentiende eeuw. Er zijn nog zoveel ongetoetste clichés, zoveel onderwerpen, regio's en personen die onderbelicht zijn gebleven! Een paar voorbeelden: het jaar 1666, Chatham en de afwezige De Ruyter, de Gouden Eeuw, de Wadden en de Nederlandse economie, de onderschatte Witte de With en diens wereldreis... Nog maar kort geleden werd daar nauwelijks aandacht aan besteed. De clichévorming over de tijd van koning Willem I wekte mijn belangstelling voor

de negentiende eeuw. Het zou een saaie periode zijn en een sociaal moeras (Henriette Roland Holst). Maar wat denk je van de vele oproeren, de mobilisatie, het bombardement van Antwerpen en het optreden van Chassé?

HOE VINDT U DAT GESCHIEDENISONDERWIJS AAN EEN MIDDELBARE SCHOOL MOET WORDEN GEDOCEERD?

Nieuwsgierig makend, verrassend, verhalend, onderzoekend. Ook met digitale hulpmiddelen moeten jonge mensen enthousiast gemaakt worden en blijven, door het verhaal en door onderzoek. Daardoor blijft de docent ook zelf bij de tijd en de les.

WELKE HISTORISCHE FILM HEEFT DE MEESTE INDRUK OP U GEMAAKT?

Het Zevende Zegel (Zweeds: Det sjunde inseglet) van Bergman, over een van een kruistocht terugkerende Zweedse ridder al schakend in gevecht met de Dood, in een door de pest getroffen land.

'De clichévorming over de tijd van koning Willem I wekte mijn belangstelling voor de negentiende eeuw'

WAT IS DE MEEST RECENTE 'HISTORISCHE SENSATIE' DIE U HEBT GEHAD?

Ergens in 2012 kreeg ik de getuigenissen van de bemanning van de zeventiende-eeuwse konvooier Middelhoeve in handen. Het zand lag nog op de inkt. Men bevestigde de moed van kapitein Tol, zondebok voor falend overheidsbeleid. Kort daarop lag het testament van kapitein Jan Jeroensz. Adelaar voor mij, opgesteld drie weken voordat hij bij Vlieland verdrong na de Engelse aanval op zijn schip. De zeventiende eeuw kwam heel dichtbij.

ALS U MORGEN EEN HISTORISCH ONDERZOEK ZOU MOGEN BEGINNEN, WAT ZOU DAN HET ONDERWERP ZIJN?

De betekenis van Marsdiep en Vlie voor de economie van de Republiek in de zeventiende eeuw. 's Lands noorden was voor scheepvaart en handel toen even belangrijk als de havens van Rotterdam en de Maasvlakte nu. ■

Links: Portret van generaal Chassé door Jan Willem Pieneman, 1832, Rijksmuseum Amsterdam.

Oostindiëvaarders op het Marsdiep, schilderij van Hendrik Cornelisz. Vroom, ca. 1600-1630. Rijksmuseum Amsterdam.